

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ ખાતે ગુજરાતની વડી અદાલતમાં

ફોજદારી અપીલ નં. ૬૫૪/ ૨૦૦૩

મંજૂરી અને હસ્તાક્ષર માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી ઝેડ.કે. સૈયદ

=====

૧ શું સ્થાનિક અખબારોના અહેવાલકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવે?

૨ રિપોર્ટરને સંદર્ભિત કરવાનું કે નહીં ?

૩ શું ન્યાયમુર્તિશ્રીઓ ચુકાદાની ઉચિત નકલ જોવા ઇચ્છે છે ?

૪ શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણ, ૧૯૫૦ની વ્યાખ્યા બાબતે અથવા તેના હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈ આદેશ બાબતે કાયદાનો મહત્વનો પ્રશ્ન સામેલ છે?

૫ શું તેને સિવિલ ન્યાયાધીશને પરિપત્રિત કરવામા આવે ?

=====

ગુજરાત રાજ્ય....અપીલકર્તા(એસ)

વિરુદ્ધ

ભારતસિંહ ગોવુભાઈ જાડેજા અને ૩.... સામાવાળા(ઓ)/પ્રતિવાદી(ઓ)

=====

હાજરી:

અપીલકર્તા(ઓ) નં. ૧ માટે શ્રી એચ.એસ. સોની એપીપી

એમ.આર. મનરાજ એ. બરોટ, સામાવાળા(ઓ)/પ્રતિવાદી(ઓ) ક્રમાંક ૧ – ૪

માટેના અધિવક્તા

=====

ન્યાયપીઠ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ ઝેડ.કે. સૈયદ

તારીખ : ૧૭/૧૧/૨૦૧૪

મૌખિક ચુકાદો

૧. વર્તમાન અપીલ, ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતા, ૧૯૭૩ની ધારા ૩૭૮(૧)(૩) હેઠળ, ૨૭/૧/૨૦૦૩ના રોજ પસાર કરાયેલા નિર્દોષ મુક્તિનેચુકાદા અને આદેશ સામે નિર્દેશિત છે, જે માનનીય વધારાના સત્ર ન્યાયાધીશ, જામનગર દ્વારા સત્ર કેસ નં. ૩/૨૦૦૦માં પસાર કરવામાં આવ્યો હતો, જેમાં આરોપીઓને તેમના પર મૂકાયેલા આરોપોમાંથી નિર્દોષ છોડી દેવામાં આવ્યા છે. આ વડી અદાલતે ૧૯.૭.૨૦૦૬ના રોજ વર્તમાન અપીલ પ્રતિવાદી નં. ૧ સામે સ્વીકારી હતી.

૨. ફરિયાદ પક્ષના સંક્ષિપ્ત તથ્યો નીચે મુજબ છે:

૨.૧ મૃતક ભાવનાબા, ભારતસિંહ ગોવુભા જાડેજા (મૂળ આરોપી નં. ૧)ની પત્નીએ, જામનગર શહેરના “બી” વિભાગ પોલીસ સ્ટેશનના પી.એસ.આઈ. (તપાસ) સમક્ષ ૧૭/૧૦/૧૯૯૯ના રોજ ફરિયાદ નોંધાવી હતી, જેમાં તેણે જણાવ્યું હતું કે તે પોતાના પતિ, સસરા અને સાસુ સાથે ગામ : તારઘડી દેવળીયા, તા. ખંભાળિયા ખાતે રહેતી હતી. તેનો પતિ દ્રાઈવર છે અને ઘટનાની તારીખથી તેના લગ્નને ૯ મહિના થયા હતા. ફરિયાદ મુજબ, લગ્નના એક મહિના બાદ આરોપી નં. ૧, જે ફરિયાદીનો પતિ હતો, તેણે ફરિયાદીને કહ્યું હતું કે તેને તેની જરૂર નથી અને તે પોતાના પિતૃગૃહે ચાલી જાય, તેમજ આરોપીએ તેને વારંવાર માર માર્યો હતો અને ફૂર વર્તન કર્યું હતું. ત્યાં નાંદો પણ રહેતી હતી અને તેમણે આરોપી નં. ૧ને ફરિયાદી વિરુદ્ધ ઉશ્કેર્યો હતો. ફરિયાદીનો પતિ પણ તેને કુહાડીના હાથા વડે મારતો હતો. સાતમ અને આઠમ (જન્માષ્ટમી)ના તહેવાર

વખતે ફરિયાદી પોતાના પિતૃગૃહે આવી હતી અને ઉક્ત તહેવાર બાદ ફરિયાદીના નાણંદોઈ, એટલે કે માનસંગભાઈ, તેને પરણિત ગૃહે લઈ જવા ત્યાં આવ્યા હતા; તે સમયે ફરિયાદીની માતાએ આરોપી તથા તેના માતાપિતાના વર્તન વિશે જણાવ્યું હતું. તેથી, ફરિયાદીને સાથે લઈ આરોપીના ઘરે આવ્યા બાદ, ઉક્ત માનસંગભાઈએ ફરિયાદીની માતાએ કહેલું આરોપી સમક્ષ રજૂ કરી આરોપીને ઉશ્કેર્યો હતો. તેથી પણ આરોપીએ ફરિયાદીને માર મારી હતી અને ફરિયાદીએ આ હકીકત પોતાના માતાપિતાને પણ જણાવી હતી. ૧૬/૧૦/૧૯૯૯ના રોજ સાંજે લગભગ ૮:૦૦ વાગ્યે, આરોપી તેના મોટા ભાઈની જિપ કાર લઈને કચ્છ ખાતે માતાના મઢ ખાતે જવા નીકળ્યો હતો અને તે સમયે તેના મોટા ભાઈએ આરોપીને ફરિયાદીને પણ સાથે લઈ આવવા કહ્યું હતું. તેથી આરોપીએ તેને કહ્યું હતું કે તેને આ સ્ત્રી (ફરિયાદી) જોઈતી નથી અને જો તે કચ્છ આવશે તો આરોપી તેને છરીથી મારી નાખશે, અને ત્યારબાદ પણ તેણે તેણીને પોતાના પિતૃગૃહે ચાલી જવા કહેતા માર માર્યો હતો. ત્યારબાદ આરોપી જિપ લઈને કચ્છ ગયો હતો અને ત્યારબાદ ફરિયાદીને બહુ દુઃખ થયું હતું તથા સાસરિયાં અને આરોપી દ્વારા અપાયેલી ત્રાસજન્ય માનસિક અને શારીરિક હેરાનગતિના કારણે ફરિયાદીએ પ્રાઈમસમાંથી કેરોસીન પોતાના પર ઢોળી ઘરમાં જાતે આગ લગાવી હતી અને દાઝી જવાથી તેણીએ બૂમો પાડી હતી; તેથી તેની નાણંદ ત્યાં દોડી આવી હતી અને ત્યારબાદ તેણીને જામનગરની હોસ્પિટલમાં ખસેડવામાં આવી હતી, જ્યાં તેણીની સારવાર કરવામાં આવી હતી અને તે સમયે તેણી હોશમાં હતી. તેના માતાપિતા પણ હોસ્પિટલમાં આવ્યા હતા અને સાસરિયાં તથા

આરોપી દ્વારા અપાયેલી હેરાનગતિ અને ફૂર વર્તનના કારણે તેણીએ આત્મહત્યા કરી હોવાનું જણાતાં ફરિયાદ ૦/૯૯ તરીકે નોંધવામાં આવી હતી, બાદમાં નોંધણીની કાર્યવાહી માટે તેને ખંભાળિયા પોલીસ સ્ટેશનને સોંપવામાં આવી હતી અને ત્યારબાદ, તબીબી સારવાર દરમિયાન ફરિયાદીનું અવસાન થતાં, ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૬ હેઠળનો ગુનો ઉમેરવામાં આવ્યો હતો અને આગળની તપાસ પી.આઈ. શ્રી. સારવૈયા દ્વારા હાથ ધરવામાં આવી હતી; તથા જામનગરના “બી” વિભાગ પોલીસ સ્ટેશન દ્વારા પંચનામું – ઘટનાસ્થળનું પંચનામું અને ઈન્સ્પેક્ટ પંચનામું તૈયાર કરવામાં આવ્યા હતા. નોંધનીય છે કે આત્મહત્યા સમયે મૃતક પાંચ માસની ગર્ભવતી હતી. સાક્ષીઓના નિવેદનો નોંધવામાં આવ્યા હતા અને આરોપીઓની ધરપકડ કરવામાં આવી હતી. પંચનામા દ્વારા કુદાડી જપ્ત કરવામાં આવી હતી અને ત્યારબાદ આરોપીઓ વિરુદ્ધ તહોમતનામું દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું. માનનીય ન્યાયિક મેજિસ્ટ્રેટ પ્રથમ વર્ગ, ખંભાળિયા દ્વારા, દંડ પ્રક્રિયા સંહિતાની કલમ ૨૦૯ હેઠળ આ કેસ સત્ર અદાલત, જામનગરને સોંપવામાં આવ્યો હતો અને તહોમતનામુની નકલ આરોપીઓને આપવામાં આવી હતી તથા ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૯૮(એ), ૩૦૬, ૫૦૬(૨) અને ૩૨૩ વાંચીત કલમ ૧૧૪ હેઠળ દંડનીય ગુનાઓ માટે આરોપ ઘડવામાં આવ્યો હતો. ત્યારબાદ માનનીય સત્ર ન્યાયાધીશ દ્વારા નિવેદનો નોંધવામાં આવ્યા હતા અને સત્ર કેસ પુરાવા માટે ચાદીમાં મુકાયો હતો.

૨.૩ વર્તમાન આરોપી વિરુદ્ધનો કેસ સાબિત કરવા માટે, ફરિયાદ પક્ષે સાક્ષીઓની તપાસ કરી છે અને નીચેનું દસ્તાવેજી પુરાવું રજૂ કર્યું છે :

અનુ. ક્ર.	સાક્ષીનું નામ	આંક
બચાવપક્ષના સાક્ષી- ૧	મનસુખલાલ વલ્લભદાસ (પંચ)	૧૭
બચાવપક્ષના સાક્ષી- ૨	ગંભીરસિંહ જીવુભા જાડેજા (પંચ)	૧૯
બચાવપક્ષના સાક્ષી- ૩	ધીરુભાઈ મસરુભાઈ કુવાડરા (કાર્યકારી મેજિસ્ટ્રેટ)	૨૧
બચાવપક્ષના સાક્ષી- ૪	પુષ્પાબેન રણછોડભાઈ (પીએસઓ)	૨૫
બચાવપક્ષના સાક્ષી- ૫	પ્રભાતસિંહ કેસુભા	૩૦
બચાવપક્ષના સાક્ષી- ૬	હુલાસબા પ્રભાતસિંહ	૩૧
બચાવપક્ષના સાક્ષી- ૭	ભીખુબા પ્રભાતસિંહ ચુડાસમા	૩૨
બચાવપક્ષના સાક્ષી- ૮	કુસુમબા પ્રવીણસિંહ ઝાલા	૩૩
પ.વિ. - ૯	ગુમનસિંહ કેસુભા ચુડાસમા	૩૪
બચાવપક્ષના સાક્ષી- ૧૦	પવનબા ગુમાણસિંહ ચુડાસમા	૩૫
બચાવપક્ષના સાક્ષી- ૧૧	ડો. બંસીધર ગણપતલાલ ગુપ્તા	૩૬
બચાવપક્ષના સાક્ષી- ૧૨	બળવંતસિંહ ધીરુભા સરવૈયા (પીએસઆઈ)	૩૯

બચાવપક્ષના સાક્ષી- ૧૩	સુધીર ગુલાબરાય મહેતા (ડૉક્ટર)	૫૧
ફરિયાદ પક્ષ દ્વારા નીચે મુજબના દસ્તાવેજ પુરાવાઓ રજૂ કરવામાં આવ્યા છે		
ક્ર. નં.	વિગતો	આંક
૧	પંચનામું – ગુન્હાનું સ્થળ	૧૮
૨	ઈન્કવેસ્ટ પંચનામું	૨૦
૩	હેડ કોન્સ્ટેબલ દ્વારા એક્ટિવિટી મેજિસ્ટ્રેટને લેખિત યાદી	૨૨
૪	મૃતકનું મૃત્યુપ્રાય નિવેદન	૨૩
૫	મૃતકે પીએસઆઈને આપેલી ફરિયાદ	૨૬
૬	સ્ટેશન ડાયરીની નકલ	૨૭
૭	પીએમ હાથ ધરવા માટે યાદી	૩૭
૮	પીએમ નોંધ	૩૮
૯	હોસ્પિટલમાંથી હેડ કોન્સ્ટેબલે પીઆઈને યાદી મોકલી	૪૦
૧૦	મૃતકની સ્થિતિ અંગેની યાદી	૪૧
૧૧	આરોપી વિરુદ્ધ ગુનો નોંધવા માટેનો અહેવાલ	૪૨
૧૨	મૃતક પર થયેલી ઈજાઓ દર્શાવતું તબીબી પ્રમાણપત્ર	૪૩
૧૩	મૃતકના તબીબી દસ્તાવેજો	૪૪
૧૪	મૃતકના મૃત્યુ બાબતે ડૉક્ટર દ્વારા મોકલાયેલ યાદી	૪૫
૧૫	મૃતકના અવસાન અંગે હેડ કોન્સ્ટેબલ દ્વારા મોકલાયેલ યાદી	૪૬
૧૬	ઈન્કવેસ્ટ પંચનામું	૪૭
૧૭	આરોપીની ધરપકડનો પંચનામું	૪૮

૧૮	એફઆઈઆરમાં ઉમેરાયેલ અહેવાલ (કલમ ૩૦૬)	૪૯
૧૯	મૃતકના મિસ-ડિલિવરી અહેવાલની પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટરને મોકલવામાં આવેલ જાણ-અહેવાલ	૫૦

૨.૪ દંડ પ્રક્રિયા સંહિતાની કલમ ૩૧૩ હેઠળના નિવેદનો નોંધવામાં આવ્યા હતા, જેમાં આરોપીઓએ જણાવ્યું હતું કે તેમના વિરુદ્ધ ખોટી ફરિયાદ દાખલ કરવામાં આવી છે અને તેમને કથિત ગુનામાં ખોટી રીતે સંડોવવામાં આવ્યા છે. તેમણે વધુમાં જણાવ્યું હતું કે પેટના દુખાવાના કારણે મૃતકે આત્મહત્યા કરી હતી અને મૃતકના પરિવારજનોના કહેવાથી તેમના વિરુદ્ધ તહોમતનામું દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું.

૨.૫ મુકદ્દમાની સમાપ્તિએ, ફરિયાદ પક્ષ તથા બચાવ પક્ષ તરફથી દલીલો સાંભળ્યા બાદ, વિજ્ઞાન અધિક સત્ર ન્યાયાધીશે તારીખ ૨૭/૦૧/૨૦૧૩ના ચુકાદા અને આદેશ દ્વારા પ્રતિવાદીઓને તેમના ઉપર મૂકાયેલા તમામ આરોપોમાંથી મુક્તિનિર્દોષ ઠેરવ્યા હતા.

૨.૬ ઉપરોક્ત નીચલી અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા ચુકાદા અને આદેશથી અસંતોષિત તથા વ્યથિત થતાં, અપીલકર્તા રાજ્યએ વર્તમાન અપીલ દાખલ કરી છે.

૩. વિદ્વાન એ.પી.પી.એ દલીલ કરી હતી કે નીચલી અદાલતનો ચુકાદો અને આદેશ કાયદાની જોગવાઈઓ વિરુદ્ધ છે; નીચલી અદાલતે ફરિયાદ પક્ષ દ્વારા રજૂ કરાયેલ ૬ પુરાવાઓનું યોગ્ય મૂલ્યાંકન કર્યું નથી અને કાયદાની જોગવાઈઓને જોતાં જ સ્થાપિત થાય છે કે ફરિયાદ પક્ષે હાલના પ્રતિવાદી વિરુદ્ધના પુરાવાઓના વિગતોઆવશ્યક તત્વો સાબિત કર્યા છે. વિદ્વાન એ.પી.પી.એ આ અદાલતમાં મૌખિક તેમજ વિગતોદસ્તાવેજી પુરાવા પુરાવાઓની પણ વિગતવાર ચર્ચા કરી હતી.. વિદ્વાન એ.પી.પી.એ આંક ૯ પરના તહોમતનામુનું વાંચન કર્યું અને રજૂઆત કરી કે ઉક્ત તહોમતનામુમાંથી, હાલના પ્રતિવાદી નં. ૧ વિરુદ્ધ કરવામાં આવેલા આક્ષેપો પરથી, ફરિયાદ પક્ષે પ્રતિવાદી નં. ૧ દ્વારા મૃતકને કરવામાં આવેલી સહાય, પ્રેરણા અને ઉશ્કેરણી સાબિત કરી છે. તેમણે આગળ આંક ૨૬ પર રજૂ થયેલી પી.આઈ. દ્વારા નોંધાયેલી ફરિયાદનું વાંચન કર્યું અને રજૂ કર્યું કે લગ્નની શરૂઆતથી જ મૃતકને પ્રતિવાદીઓ દ્વારા સારી રીતે રાખવામાં આવી નહોતી અને કોઈક વિવાદ હતો તથા આરોપી નં. ૧ વારંવાર કહેતો હતો કે તે તેણીને પત્નીરૂપે ઈચ્છતો નથી અને મૃતક પોતાના પિતૃગૃહે ચાલ્યા જતી. ૧૬/૧૦/૧૯૯૯ના રોજ, જ્યારે પ્રતિવાદી-આરોપી કચ્છ ખાતે માતાના મઢ જવા માટે નીકળ્યો હતો, ત્યારે તે સમયે તેના મોટાભાઈએ તેને મૃતકને સાથે લઈ જવા કહ્યું હતું; તેથી આરોપી-પ્રતિવાદીએ તેને કહ્યું હતું કે તે તેણીને ઈચ્છતો નથી અને જો તેણી (મૃતક) તેની સાથે આવશે, તો તે છરીથી તેણીને મારી નાખશે, તથા આગળ તેણે કહ્યું હતું કે મૃતક પોતાના પિતૃગૃહે ચાલ્યા જાય અને તેણે તેની મારપીટ કરી હતી અને

ત્યારબાદ તે જીપ કારથી કચ્છ જતો રહ્યો હતો. આરોપીના આવા વર્તનને કારણે મૃતકે આત્મહત્યા કરી. વિદ્વાન એ.પી.પી.એ આગળ જણાવ્યું કે જ્યારે મૃતક હોસ્પિટલમાં સારવાર હેઠળ હતી, ત્યારે ફરજ પરના હેડ કોન્સ્ટેબલે સવારે ૫:૦૦ વાગ્યે આંક ૨૨ પરની યાદી કારોબારી મેજિસ્ટ્રેટને મોકલી હતી, અને કારોબારી મેજિસ્ટ્રેટ હોસ્પિટલ ગયા હતા અને નર્સ તથા ડૉક્ટર પાસેથી પૂછપરછ કર્યા બાદ ભવાનીબાના મરણોત્તર નિવેદન નોંધવાનો આદેશ આપ્યો હતો. તેથી, ત્યાં હાજર તબીબી અધિકારીઓએ કહેવાતા ભાવનાબાની તપાસ કરી અને મેજિસ્ટ્રેટને જાણ કરી હતી કે તે સંપૂર્ણપણે સચેત હતી અને પોતાનું નિવેદન આપવા માટે યોગ્ય હતી; તેમજ ડૉક્ટરે તેની સચેતતા અંગે નોંધ કરી હતી અને મૃતકનું મરણોત્તર નિવેદન નોંધવામાં આવ્યું હતું. વિદ્વાન એ.પી.પી.એ આંક ૨૩ પરનું મરણોત્તર નિવેદન વાંચ્યું, જે બચાવ પક્ષના સાક્ષી ૩ ધીરુભાઈ મસરુભાઈ કુવાડરા દ્વારા નોંધવામાં આવ્યું હતું, અને જણાવ્યું કે ડૉક્ટરે આંક ૨૩ના મરણોત્તર નિવેદનમાં નોંધ કરી છે અને ફરિયાદકર્તાની સચેતતા અંગે પ્રમાણિત કર્યું છે કે તેણી પોતાનું નિવેદન આપવા સક્ષમ હતી. તેથી, સ્થાપિત થાય છે કે ફરિયાદકર્તા મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ પોતાનું નિવેદન નોંધાવવા માટે યોગ્ય સ્થિતિમાં હતી. વિદ્વાન એ.પી.પી.એ આગળ જણાવ્યું કે આ બચાવ પક્ષના સાક્ષી ૩ કારોબારી મેજિસ્ટ્રેટના પુરાવા મુજબ, મૃતકનું લગ્નજીવન ૯ મહીનાનું હતું અને તેનો પતિ (આરોપી) તેને બોલાવતો નહોતો અને ગઈકાલે (ઘટના પૂર્વેના દિવસે) પતિએ મૃતક સાથે ઝઘડો કર્યો હતો અને પતિએ તેની મારપીટ કરી હતી અને તેણીને આગ લગાવીને આત્મહત્યા કરવા જણાવ્યું હતું. તેથી, મૃતકે

પોતાને આગ લગાવી હતી. તેણીએ નિવેદનમાં આ પણ જણાવ્યું હતું કે તેનો પતિ કચ્છ ગયો હતો અને તેને સાસરિયાઓ દ્વારા હોસ્પિટલમાં ખસેડવામાં આવી હતી. વિદ્વાન એ.પી.પી.એ આગળ જણાવ્યું કે મૃતક અને આરોપીનું લગ્નજીવન માત્ર ૯ મહિનાનું હતું. પતિ તેને બોલાવતો નહોતો અને લગ્નજીવનની શરૂઆતથી જ તેને પોતાની પત્ની તરીકે માન્ય રાખવામાં આવી નહોતી. વિદ્વાન એ.પી.પી.એ આગળ રજૂ કર્યું કે જ્યારે વિવાહિત પત્નીને પતિ દ્વારા અવગણવામાં આવે છે, ત્યારે પતિના વર્તનનો વિચાર કરવો આવશ્યક છે અને નોંધવું જરૂરી છે કે પતિએ તેના પર ફૂરતા આચરી છે. વિદ્વાન એ.પી.પી.એ આગળ મરણોત્તર નિવેદનની વિગતોનું વાંચન કર્યું અને રજૂ કર્યું કે મૃતકના પુરાવા મુજબ, પ્રાથમિક દષ્ટિએ સ્થાપિત થાય છે કે પતિ-આરોપી હંમેશાં મૃતકને મારતો હતો અને પતિએ તેની સાથે ફૂર વર્તન કર્યું હતું. ઉક્ત હકીકત ફરિયાદકર્તા-મૃતક દ્વારા હોસ્પિટલમાં નોંધાયેલી પોતાની ફરિયાદમાં પણ જણાવવામાં આવી છે. વિદ્વાન એ.પી.પી.એ આગળ જણાવ્યું કે બચાવ પક્ષના સાક્ષી ૩ની ઉલટતપાસઉલટતપાસ પરથી એવું જણાય છે કે બચાવ પક્ષે ક્યારેય એવો કોઈ પ્રયાસ કર્યો નથી કે મૃતક યોગ્ય રીતે બોલી શકતી નહોતી અને તે સચેત નહોતી. વિદ્વાન એ.પી.પી.એ આગળ દલીલ કરી હતી કે પંચ બચાવ પક્ષના સાક્ષી ૧ મન્સુખલાલ વલ્લભદાસ, પંચ આંક ૧૭,ને ફરિયાદ પક્ષે પંચનામું, આંક ૧૮ પરનું ઘટના સ્થળનું પંચનામું સાબિત કરવા માટે તપાસ્યો છે અને ઉક્ત સાક્ષીએ તેની પુષ્ટિ કરી છે તથા બચાવ પક્ષે તેની ઉલટતપાસકરી છે. વિદ્વાન એ.પી.પી.એ આંક ૨૦ પરના ઇન્કવેસ્ટ પંચનામાની વિગતો તથા

પ.વ. ર ગંભીરસિંહ જીવુભા જાડેજા, પંચ સાક્ષી, ના મૌખિક પુરાવાનું પણ વાંચન કર્યું અને તેની ઉલટતપાસબચાવ પક્ષે કરી હતી.

૪. વિદ્વાન એ.પી.પી.એ પણ રજૂઆત કરી છે કે મૂળ ફરિયાદ મૃતકે જામનગર પોલીસ મથકના પીએસઆઈને આપી હતી અને તે ફરિયાદ પીએસઓને મોકલવામાં આવી હતી તથા તેમણે તે ગુનો ૦/૮૯ તરીકે નોંધ્યો હતો અને એવી ફરિયાદનું સાક્ષી મૌખિક પુરાવા દ્વારા પણ આંક ૨૫ ઉપર બચાવપક્ષના સાક્ષીજ – પુષ્પાબેન રણછોડભાઈ દ્વારા પુરવાર કરવામાં આવી હતી અને પ્રતિવાદી તરફથી તેની પર ઉલટતપાસપણ કરવામાં આવી હતી, તેમ છતાં તેની અંગેની વ્યક્તિગત જાણકારી તેણીને નથી. વિદ્વાન એ.પી.પી.એ વધુમાં જણાવ્યું કે પીએસઆઈ, જે તપાસ અધિકારી હતો અને જાહેર સેવક હતો તથા પોતાની અધિકારીક ક્ષમતામાં હતો, તેણે ફરિયાદ લખી હતી. વિદ્વાન એ.પી.પી. શ્રી સોનીએ મૃતકના પિતાના મૌખિક પુરાવા તરફ અદાલતનું ધ્યાન દોર્યું, જેમને આંક બચાવપક્ષના સાક્ષી ૫ પ્રભાતસિંહ કેસુભા તરીકે તપાસવામાં આવ્યા છે, અને એવું જણાય છે કે તેઓ પ્રતિવાદી આરોપી તરફથી પ્રભાવિત થઈ ગયા હતા, કારણ કે તેમણે પોતાના મૌખિક પુરાવામાં વાસ્તવિક હકીકતો રજૂ કરી નથી. વિદ્વાન એ.પી.પી.એ વધુમાં રજૂઆત કરી કે જ્યારે આ સાક્ષી પ્રતિવાદી તરફથી પ્રભાવિત થઈ ગયો, ત્યારે તેની પત્ની બચાવપક્ષના સાક્ષી ૬ હુલાસબા, જેમને આંક ૩૧ ઉપર તપાસવામાં આવ્યા છે, તેમણે ફરિયાદ પક્ષના કેસ મુજબ કંઈપણ ખુલાસો કર્યો નથી અને તેમને પ્રતિકૂળ જાહેર કરવામાં આવ્યા હતા.

વિદ્વાન એ.પી.પી.એ વધુમાં રજૂઆત કરી કે બચાવપક્ષના સાક્ષીપ અને બચાવપક્ષના સાક્ષીક પ્રતિકૂળ બની જતાં, આંક ૩૨ ઉપર બચાવપક્ષના સાક્ષી૭ ભીખુબા પ્રભાતસિંહ ચુડાસમા ને પણ પ્રતિકૂળ જાહેર કરવામાં આવ્યા હતા. વિદ્વાન એ.પી.પી.એ વધુમાં રજૂઆત કરી કે બચાવપક્ષના સાક્ષી૮ કુસુમબા, જેમને આંક ૩૩ ઉપર તપાસવામાં આવ્યા છે, બચાવપક્ષના સાક્ષી ૯ ગુમનસિંહ કેસુભા ચુડાસમા, મૃતકના કાકા, આંક ૩૪, બચાવપક્ષના સાક્ષી ૧૦ પવનબા ગુમનસિંહ ચુડાસમા, મૃતકની કાકી, આંક ૩૫, આ તમામ પણ પ્રતિકૂળ બની ગયા હતા. તેથી એવું જણાય છે કે તમામ સાક્ષીઓને પ્રતિવાદી આરોપીએ પ્રભાવિત કરી લીધા હતા, પરંતુ એટલું ફરિયાદ પક્ષના કેસને ઘાતક પુરવાર કરવા પૂરતું નથી. વિદ્વાન એ.પી.પી.એ વધુમાં જણાવ્યું કે પોલીસ સમક્ષ ફરિયાદીએ જણાવ્યું હતું કે આક્ષેપિત ગુનો પ્રતિવાદી આરોપી, પતિ, દ્વારા આચરવામાં આવ્યો હતો, જે જાહેર સેવકે લખી લીધો હતો અને ફરિયાદની નોંધણી માટે તે મુજબ સૂચના આપવામાં આવી હતી. જ્યારે એક ચાદી ચાદી કારોબારી મેજિસ્ટ્રેટને પાઠવવામાં આવી, ત્યારે તેઓ તરત જ હોસ્પિટલ દોડી ગયા અને મૃતકની ચેતનતા અંગે ડૉક્ટરોનું મૌખિક તથા લેખિત અભિપ્રાય મેળવ્યું અને સ્વતંત્ર સાક્ષી, જે જાહેર સેવક છે, તેની મરણ નિવેદનથી પ્રાથમિક દૃષ્ટિએ આ સ્થાપિત થાય છે કે આરોપીનું મૃતક પ્રત્યેનું વર્તન સંપૂર્ણપણે ક્રૂર હતું અને તેણે મૃતકને માનસિક તથા શારીરિક હેરાનગતિ પહોંચાડેલી હતી અને તેથી એવું કહી શકાય કે આરોપીએ મૃતકને આત્મહત્યા કરવા માટે પ્રેરણા આપી હતી. વિદ્વાન એ.પી.પી.એ ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૧૦૭ અને ૧૦૮ તથા

પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૧૧૩(એ) ની જોગવાઈ પણ વાંચી અને દલીલ કરી કે ફરિયાદ પક્ષે સંદેહથી પર પોતાનો કેસ સાબિત કર્યો છે. લગ્નનો સમયગાળો માત્ર ૯ મહિના હતો અને ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૯૮(એ) હેઠળની જોગવાઈઓ મુજબ ફૂરતાનો અર્થ આરોપીના આચરણ અને વર્તનથી આવરી લેવાય છે અને તેથી ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૯૮એ તથા પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૧૧૩એના તત્વો આરોપી સામે આકર્ષાય છે. વિદ્વાન એ.પી.પી.એ વધુમાં રજૂઆત કરી કે પ્રતિવાદી આરોપીનું ઈરાદાપૂર્વકનું વર્તન એવું હતું કે તેનાથી મૃતક આત્મહત્યા કરવા માટે મજબૂર થઈ અને ફરિયાદની વિગતોતેમજ મરણોત્તર નિવેદનમુજબ પણ એ સ્થાપિત થાય છે, કારણ કે આરોપીએ મૃતકને માનસિક અને શારીરિક રીતે હેરાનગતિ પહોંચાડી હતી. વધુમાં, વિદ્વાન એ.પી.પી.એ બચાવપક્ષના સાક્ષી૧૧ બંસીધર ગણપતલાલ ગુમાનું મૌખિક પુરાવા વાંચ્યું, જેમણે આંક ૩૬ ઉપર મૃતકભાવનાબાનું પોસ્ટમોર્ટમ કર્યું હતું, જેમાં તેમણે આંક ૩૮ ઉપરની પીએમ નોંધમાં જણાવેલ વિગતો અને મૃત્યુનું કારણ ખુલાસા કર્યા હતા તથા તેમણે ફરિયાદ પક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું હતું. પરંતુ સાચે જ આશ્ચર્યજનક હકીકત એ છે કે આ મહત્વના સાક્ષી પર બચાવ પક્ષ તરફથી ઉલટતપાસ કરવામાં આવી નહોતી. વિદ્વાન એ.પી.પી.એ બચાવપક્ષના સાક્ષી૧૨ બલવંતસિંહ ધીરુભા સરવૈયાનું આંક ૩૯ ઉપરનું મૌખિક પુરાવા તરફ અદાલતનું ધ્યાન દોર્યું, જે પીએસઆઈ છે, જેમાં આ સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે ફરિયાદ જામનગર “બી” ડિવિઝન પોલીસ મથકથી પ્રાપ્ત થઈ હતી અને તેની નોંધ ખંભાળિયા પોલીસ મથકે કરવામાં આવી હતી તથા

તપાસ તેમના દ્વારા હાથ ધરવામાં આવી હતી. ફરિયાદ સીઆર ૦/૯૯ તરીકે નોંધવામાં આવી હતી અને ત્યાર બાદ તેને ખંભાળિયા પોલીસ મથક સમક્ષ નોંધવામાં આવી હતી તથા આગળની તપાસ હાથ ધરવામાં આવી હતી. વિદ્વાન એ.પી.પી.એ વધુમાં દલીલ કરી કે પંચનામું, ઘટનાસ્થળનું પંચનામું અને ઈન્કવેસ્ટ પંચનામું, બન્ને પુરવાર થયેલ છે. તેમણે વધુમાં જણાવ્યું કે આ સાક્ષીએ સ્વીકાર્યું છે કે મૃતકના કુટુંબીજનો પ્રતિકૂળ જાહેર કરવામાં આવ્યા હતા અને તેમણે તેમના પુરાવામાં વાસ્તવિક તથ્યો ખુલાસા કર્યા નથી. વિદ્વાન એ.પી.પી.એ બચાવપક્ષના સાક્ષી ૧૩ સુધીર ગુલાબરાય મહેતા, આંક ૫૧ ઉપર, જે હોસ્પિટલના સર્જરીના પ્રોફેસર તથા યુનિટના વડા છે, તેમનું પુરાવા વાંચ્યું, જેમાં આ સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે ડૉ. કેતન મહેતા, જે યુનિટ નંબર ૬માં સહાયક પ્રોફેસર તરીકે સેવારત હતા, તેમણે મૃતકને તબીબી સારવાર આપી હતી અને તેમની દ્વારા મૃતક પાસેથી પ્રારંભિક પૂછપરછ કરવામાં આવી હતી તથા આ વિગતો ડૉ. સંદીપે કેસ પેપર્સમાં નોંધેલી હતી અને તે કેસ પેપર્સ આંક ૪૪ ઉપર દર્શાવાયેલા છે તથા આ સાક્ષી તેમજ ડૉ. સંદીપે આંક ૪૧ ઉપર કરેલી એ નોંધ દ્વારા પણ તે ઓળખવામાં આવી છે કે દર્દી (ફરિયાદકર્તા/મૃતક) પોતાનું નિવેદન આપવા સક્ષમ હતી અને તે ચેતન હતી. આ એન્ડોર્સમેન્ટ પણ પુરવાર થયેલું છે, કારણ કે તે આંક ૨૩ ઉપરના મરણ નિવેદનમાં કરવામાં આવ્યું છે. વિદ્વાન એ.પી.પી.એ ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૩૧૩ હેઠળ નોંધાયેલ નિવેદન પણ વાંચ્યું અને રજૂઆત કરી કે મૃતકના કુટુંબીજનો, જેમને આરોપી દ્વારા પ્રભાવિત કરી દેવામાં આવ્યા છે અને જે પ્રતિકૂળ સાક્ષીઓ જાહેર કરવામાં

આવ્યા છે, તેમનો પરામર્શ કર્યા બાદ, પાછળથી વિચાર કરીને આ સાક્ષીઓએ વિદ્વાન ન્યાયાધીશ સમક્ષ હકીકત ખુલાસી નથી કરી અને આ નિવેદન પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે ઘટનાનું કોઈ સ્પષ્ટીકરણ આપવામાં આવ્યું નથી તથા આરોપીએ જણાવ્યું છે કે તેના સામે કરાયેલા આક્ષેપો ખોટા અને બોગસ છે અને પેટના દુઃખાવાને કારણે, મૃતકને કોઈ અન્ય વ્યક્તિ દ્વારા આરોપી વિરુદ્ધ ઉશ્કેરણી કરવામાં આવતા તેણે પોતાને આગ લગાવી આત્મહત્યા કરી. વિદ્વાન એ.પી.પી.એ વધુમાં જણાવ્યું કે કારોબારી મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ કરાયેલ મરણોત્તર નિવેદનતેમજ મૃતકના પોતાના પોલીસ કાર્યાલયમાં નોંધાયેલ ફરિયાદ, અને બંને સાક્ષીઓએ તેમના પુરાવામાં એ હકીકતો જણાવ્યું છે, જે મરણોત્તર નિવેદનઅને ફરિયાદની વિગતોસાથે સમર્થિત થાય છે, તો એવું કહી શકાય કે આરોપીએ આક્ષેપિત ગુનો કર્યો છે અને આ બંને સાક્ષીઓનું પુરાવા તથા મરણોત્તર નિવેદનઅને ફરિયાદ આરોપી વિરુદ્ધ કેસ સાબિત કરવા માટે આધારભૂત પુરાવા છે. તેમ છતાં, વિદ્વાન સત્ર ન્યાયાધીશે નોંધ્યું છે કે ફરિયાદ પક્ષે આરોપી તથા અન્ય સહઆરોપીઓ દ્વારા આચરાયેલ આક્ષેપિત ગુનો સાબિત કરવામાં નિષ્ફળતા અનુભવી છે. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી કે વિદ્વાન ન્યાયાધીશે આક્ષેપિત ચુકાદો અને આદેશમાં ફરિયાદ અને મરણોત્તર નિવેદનતેમજ ડૉક્ટરે આપેલ કેસ હિસ્ટ્રી અંગેની હકીકત યોગ્ય રીતે નોંધાવી અને વિગતે ચર્ચા કરી નથી. વિદ્વાન એ.પી.પી.એ મૃતક દ્વારા પોતે આપવામાં આવેલ એફ.આઈ.આર. અને મરણોત્તર નિવેદનવાંચ્યા અને તેમની રજૂઆત મુજબ બન્ને મૃતક પોતે જ આપ્યાં હતાં. પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૧૧૩-એ હેઠળની

અનુમાનની જોગવાઈ, જે એફ.આઈ.આર. અને મરણોત્તર નિવેદનસાથે સંબંધિત કાનૂની સ્થિતિ નિર્ધારિત કરે છે. તેમ છતાં વિદ્વાન સત્ર ન્યાયાધીશે ફરિયાદ પક્ષના હિતમાં આવા પુરાવાનો વિચાર કર્યો નથી અને ખોટી રીતે આરોપીને, એટલે કે વર્તમાન પ્રતિવાદીને, નિર્દોષ છોડી દીધા છે. તેમણે દલીલ કરી છે કે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે ઠરાવ્યું છે કે લગ્નનો સમયગાળો માત્ર પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૧૧૩(એ)ની જોગવાઈઓની અંદર આવે છે, તો ફરિયાદ પક્ષના હિતમાં અનુમાન કાઢવું જરૂરી બને છે. તેમણે પ્રાર્થના કરી છે કે વિદ્વાન સત્ર ન્યાયાધીશે આરોપીના હિતમાં નિર્દોષ મુક્તિનેઆદેશ પસાર કરીને ગંભીર ભૂલ કરી છે. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી કે આજના સમયમાં સમાજમાં મહિલાઓને માનસિક અને શારીરિક ક્રૂરતા પહોંચાડવી એ એક પ્રવૃત્તિ બની ગઈ છે અને અદાલત દ્વારા અપનાવવામાં આવેલા નરમ દષ્ટિકોણને કારણે આત્મહત્યા કરવા માટે પ્રેરણા આપવામાં આવે છે. અંતમાં તેમણે રજૂઆત કરી કે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૮૮(એ) અને ૩૦૬ હેઠળના આક્ષેપિત ગુનાના તત્વો આરોપી સામે સંપૂર્ણપણે પુરવાર થયેલા છે અને તેથી ન્યાયના હિતમાં આક્ષેપિત ચુકાદો અને નિર્દોષ મુક્તિનેઆદેશ રદ કરવામાં આવવો જરૂરી છે તથા આરોપીને આક્ષેપિત ગુના માટે દોષિત ઠેરવવામાં આવવો જોઈએ.

૫. બીજી તરફ, પ્રતિવાદી તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી બરોટે વિવાદિત ચુકાદો અને નિર્દોષ મુક્તિમુક્તિનો આદેશ સમર્થન કર્યો અને રજૂઆત કરી કે વિદ્વાન સત્ર ન્યાયાધીશે રેકૉર્ડ પુરાવાની મૂલવણી કરીને તથા પક્ષકારો

દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતોને ધ્યાનમાં લઈને વિવાદિત ચુકાદો અને નિર્દોષ મુક્તિનો આદેશ પસાર કર્યો છે, અને તેથી આ અદાલત તરફથી કોઈ હસ્તક્ષેપની આવશ્યકતા નથી. તેમણે રજૂઆત કરી કે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૮૮(એ) અથવા કલમ ૩૦૬ના તત્વો આરોપીઓ સામે સ્થાપિત થયા નથી અને આરોપીઓ વિરુદ્ધ કોઈ વિશ્વસનીય પુરાવાના અભાવે, વિદ્વાન સત્ર ન્યાયાધીશે તેમના પર મૂકાયેલા આરોપો માટે આરોપીઓના નિર્દોષ મુક્તિનેયોગ્ય રીતે ધ્યાનમાં લીધો છે. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી કે સ્થિર કાનૂન મુજબ, મૌખિક પુરાવા તરીકે કારોબારી મેજિસ્ટ્રેટ અને પોલીસ અધિકારીના નિવેદનના સંદર્ભમાં, જ્યાં સુધી મરણોત્તર નિવેદન અને મૃતકની ફરિયાદનો પ્રશ્ન છે, ત્યાં સુધી કેસ સાબિત થતો નથી. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી કે મૃતકના કુટુંબીજનો એવા સાક્ષીઓ વિદ્વાન સત્ર ન્યાયાધીશ સમક્ષ વિરોધી સાક્ષી જાહેર કરવામાં આવ્યા હતા અને તેમણે આ હકીકત જાહેર કરી હતી કે મૃતકે પેટના દુઃખાવાને કારણે આત્મહત્યા કરી હતી, તો ફરિયાદ પક્ષના કેસ પર વિશ્વાસ રાખવાનું કોઈ કારણ રહેતું નથી. તેમણે એ પણ રજૂઆત કરી કે દંડ પ્રક્રિયા સંહિતાની કલમ ૩૧૩ હેઠળના નિવેદનમાં પ્રતિવાદી આરોપીએ જણાવ્યું હતું કે આત્મહત્યાની ઘટનામાં મૃતકને આરોપીઓની નકારાત્મક ભૂમિકા વર્ણવવા માટે કોઈક વ્યક્તિએ ઉશ્કેર્યો હતો અને તેથી, મૃતકે અપરાધની ઘટનામાં આરોપીઓને ખોટી રીતે ફસાવ્યા છે. તેમણે કારોબારી મેજિસ્ટ્રેટ અને પોલીસ અધિકારીના મૌખિક પુરાવા વાંચ્યા અને દલીલ કરી કે સંરક્ષણ પક્ષ દ્વારા આ સાક્ષીઓની યોગ્ય રીતે પ્રતિપૂરણા કરવામાં આવી નથી, અને તેના કારણે પ્રતિવાદી-

આરોપી વિરુદ્ધ કંઈક પ્રતિકૂળ પરિસ્થિતિ સર્જાય છે. તેમણે વધુમાં તબીબી નિષ્ણાતનો પુરાવો વાંચ્યો અને દલીલ કરી કે પોલીસ સમક્ષ કરવામાં આવેલી ફરિયાદ અનુસાર કેસ ઇતિહાસની સામગ્રીમાંથી તથા કારોબારી મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા નોંધાયેલા મરણોત્તર નિવેદનમાંથી અથવા મરણોત્તર નિવેદન સ્વયંમાંથી કેટલીક શંકા ઊભી થાય છે. તેથી, મરણોત્તર નિવેદનને વિશ્વસનીય, ભરોસાપાત્ર અને સ્વીકાર્ય ગણવામાં આવતું નથી. તેમણે વિદ્વાન સત્ર ન્યાયાધીશ દ્વારા પસાર કરાયેલ વિવાદિત ચુકાદો અને આદેશ વાંચ્યા અને રજૂઆત કરી કે ફરિયાદ પક્ષે સંદેહથી પરે પોતાના કેસને સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયો છે, તે બાબત વિદ્વાન સત્ર ન્યાયાધીશે યોગ્ય રીતે નોંધેલી છે. તેમણે એફ.આઈ.આર. અને મરણોત્તર નિવેદનની વિગતોપણ વાંચી અને રજૂઆત કરી કે ઉશ્કેરણી, પ્રોત્સાહન અને આરોપીઓ તરફથી હેરાનગતિના કારણે મૃતકે આત્મહત્યા કરી હતી તે સાબિત કરવાનું ફરિયાદ પક્ષનું કર્તવ્ય છે. આરોપીઓ તરફથી ઉશ્કેરણી, પ્રોત્સાહન અને ઉશ્કેરાટ જેવા કોઈ આધારીય તત્વોના અભાવે આરોપીઓને દોષિત ઠરાવી શકાય નહીં અને તેથી, વિદ્વાન સત્ર ન્યાયાધીશે આરોપીઓને યોગ્ય રીતે નિર્દોષ મુક્તિઆપ્યો છે; તેથી તેમણે અપીલ રદ કરવાની અને વિદ્વાન સત્ર ન્યાયાધીશે પસાર કરેલા નિર્દોષ મુક્તિનેચુકાદા અને આદેશની પુષ્ટિ કરવાની પ્રાર્થના કરી.

૬. તેના રજૂઆતના સમર્થનમાં, વિદ્વાન વકીલ શ્રી બારોટે શારદા વિ. રાજસ્થાન રાજ્યના કેસમાં આપવામાં આવેલા નિર્ણય પર આધાર મૂક્યો હતો, જે એઆઈઆર ૨૦૧૦ સર્વોચ્ચ અદાલત ૪૦૮, હેડ નોટ બી, પેરા ૩૦, ૩૧, ૩૫

અને ૩૬ માં અહેવાલિત છે. તે કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે નોંધ્યું હતું કે ત્રણ મરણોત્તર નિવેદનો હતા અને મૃતકે પ્રથમ બે મરણોત્તર નિવેદનોમાં આરોપીને સંડોવ્યો નહોતો, જ્યારે ત્રીજા મરણોત્તર નિવેદનમાં મૃતકે આરોપીને સંડોવ્યો હતો અને તેથી, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે તેને દોષારોપણનો આધાર તરીકે માન્ય ગણ્યું નહોતું. તેથી તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે વર્તમાન કેસમાં પણ એ જ સિદ્ધાંત લાગુ પડશે અને આક્ષેપિત મરણોત્તર નિવેદનના આધારે આરોપીને દોષિત ઠેરવી શકાય નહિ. વર્તમાન કેસમાં આંક ૨૩ પર નોંધાયેલ મરણોત્તર નિવેદન અને મૃતક દ્વારા પોતે આંક ૨૬ પર આપવામાં આવેલી ફરિયાદ છે અને આ બંને દસ્તાવેજોમાં મૃતકે પોતાની સાથે કરવામાં આવેલી ફૂરતાના કારણે આરોપીને સંડોવ્યો છે તથા બંને દસ્તાવેજોમાં ફૂરતા અંગે કરાયેલા આક્ષેપોની વિગતો પરસ્પર પુષ્ટિકારક છે. બીજું, વિદ્વાન વકીલે જે કેસનો ઉલ્લેખ કર્યો છે તેમાં ત્રીજું મરણોત્તર નિવેદન કાપકૂટયુક્ત અને શીખવાડેલું હતું અને તેથી તેને દોષારોપણના એકમાત્ર આધાર તરીકે માનવામાં આવ્યું નહોતું. વર્તમાન કેસમાં કાપકૂટ કે શીખવાડેલું એવું કંઈ નથી અને એ પણ સ્થાપિત થયું નથી કે મૃતકે કોઈની ઉશ્કેરણીને કારણે તે મરણોત્તર નિવેદન આપ્યું હતું. તેથી, ઉલ્લેખિત કેસ અને વર્તમાન કેસની હકીકતો તથા પુરાવા સંપૂર્ણપણે ભિન્ન છે અને તેથી તે વર્તમાન મામલે લાગુ પડતો નથી. વિદ્વાન વકીલ શ્રી બારોટે આ અદાલતના સોમાભાઈ ગણેશભાઈ પરમાર વિ. ગુજરાત રાજ્યના કેસમાં આપવામાં આવેલા, ૨૦૧૨(૩) જીએલએચ ૧૬૯ માં અહેવાલિત, હેડ નોટ બી, પેરા ૪૫ ના નિર્ણય પર પણ આધાર મૂક્યો અને રજૂઆત કરી કે નીચલી અદાલતે જે બે

મરણોત્તર નિવેદનો પર આધાર મૂક્યો હતો તેના આધારે દોષારોપણ થઈ શકતું નહોતું, તેથી આ અદાલતે આરોપીને નિર્દોષ મુક્ત કર્યો હતો. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે આ કેસમાં આ અદાલતે કરેલી નોંધને ધ્યાનમાં લેતાં વર્તમાન અપીલ રદ થવી જોઈએ, કારણ કે એ જ સિદ્ધાંત વર્તમાન કેસમાં સંપૂર્ણપણે લાગુ પડે છે. અહીં આ કેસમાં સત્ર અદાલતે મરણોત્તર નિવેદનને દોષારોપણનો આધાર તરીકે ગણ્યું નથી. મેં ઉક્ત નિર્ણયનું, ખાસ કરીને પેરા ૪૫નું, સૂક્ષ્મપણે અવલોકન કર્યું છે અને તે કેસમાં આ અદાલતે મરણોત્તર નિવેદનની સાચાશનો મહત્વનો મુદ્દો ધ્યાનમાં લીધો હતો અને તેથી તે પુરાવાને દોષારોપણના એકમાત્ર આધાર તરીકે માન્ય ગણ્યો નહોતો. તે કેસમાં આરોપીને બીજી સ્ત્રી સાથે અવૈધ સંબંધ હતો અને તેથી મૃતકે આત્મહત્યા કરી હતી, પરંતુ અહીં આ કેસમાં આરોપી મૃતકને માર મારતો હતો અને તે કહેતો હતો કે તે તેને ઈચ્છતો નથી તથા લગ્નના પ્રારંભથી જ તે (મૃતક) પોતાના પિતૃગૃહ જતી રહેશે, એમ કહીને માનસિક તથા શારીરિક ત્રાસ આપતો હતો. તેથી, મરણોત્તર નિવેદનમાં મૃતકે આરોપી વિરુદ્ધ કરેલા આક્ષેપો સીધા સાબિત થાય છે અને એ પણ કે આરોપીએ મૃતકને લગ્નથી લઈ ગયો નહોતો, તેમજ આ કેસમાં લગ્નગાળો માત્ર ૯ મહિના નો હતો. વર્તમાન કેસમાં પણ ગુનો ભારતીય દંડ સંહિતાની ધારા ૪૯૮(એ) અને ૩૦૬ હેઠળ નોંધાયો હતો, જ્યારે તે કેસમાં ગુનો ભારતીય દંડ સંહિતાની ધારા ૩૦૨ હેઠળ નોંધાયો હતો. તેથી, તે કેસમાં પ્રતિપાદિત સિદ્ધાંત વર્તમાન કેસમાં લાગુ પડતો નથી.

૭. વિદ્વાન વકીલ શ્રી બારોટે સુરિન્દર કુમાર વિ. હરિયાણા રાજ્યના નિર્ણય પર આધાર મૂક્યો, જે ૨૦૧૨(૧) જીએલએચ ૬૫૮માં પ્રકાશિત છે, અને રજૂઆત કરી કે તે કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે મરણશૈયાની નિવેદનને પુરાવાના આધારરૂપ માન્યું નહોતું અને વડી અદાલત દ્વારા ફરમાવવામાં આવેલી દોષસિદ્ધિ તથા સજા રદ કરવામાં આવ્યા હતા. તે કેસમાં મૃતકને ૯૭% દાઝવાની ઇજાઓ થઈ હતી, જ્યારે વર્તમાન કેસમાં મૃતકને ૯૮% દાઝવાની ઇજાઓ થઈ હતી. મેં તેને પરખ્યું છે અને ઉક્ત કેસમાં આ અદાલતે નોંધ્યું છે કે મરણશૈયાની નિવેદનમાં ખામીઓ હતી અને મૃતક સતત નિદ્રાજનક દવાઓ હેઠળ હતી તથા તે સચેત નહોતી. અહીં વર્તમાન કેસમાં, નિઃસંદેહ, મૃતકને ૯૮% જેટલા દાઝવાની ઇજાઓ થઈ હતી, પરંતુ તે સચેત હતી અને કારોબારી મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ નિવેદન આપવા માટે યોગ્ય હતી અને તબીબી અધિકારીએ પણ મરણોત્તર નિવેદનમાં તેની પુષ્ટિ કરી હતી. ડોક્ટર દ્વારા પ્રમાણિત કર્યા બાદ તેની મરણોત્તર નિવેદનનોંધવામાં આવી હતી, તેથી માનવામાં આવે છે કે મરણોત્તર નિવેદનનોંધવામાં આવી ત્યારે મૃતક યોગ્ય અવસ્થામાં હતી અને તેણે પોતે જ હોસ્પિટલમાં પોલીસ સમક્ષ ફરિયાદ પણ આપી હતી અને ફરિયાદ તેમજ મરણોત્તર નિવેદનબંનેમાં તેણે આરોપીઓ વિરુદ્ધ સમાન આક્ષેપો કર્યા હતા. તેથી ઉદ્દેખિત કેસમાં નિર્ધારિત સિદ્ધાંત વર્તમાન કેસમાં લાગુ પડતો નથી. વિદ્વાન વકીલ શ્રી બારોટે વધુમાં સ્મત. લક્ષ્મી વિ. ઓમ પ્રકાશ તથા અન્યના કેસના ૨૦૦૧(૩) જીએલએચ ૩૪૮માં પ્રકાશિત નિર્ણય પર આધાર મૂક્યો અને રજૂઆત કરી કે તે કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે નિર્દોષ

મુક્તિનેઆદેશની પુષ્ટિ કરતી વખતે તમામ મરણોત્તર નિવેદનપર વિચાર કર્યો હતો. તેમણે વધુમાં જણાવ્યું હતું કે પીડિતાની સ્થિતિ યોગ્ય નહોતી અને દાઝવાની ઇજાને કારણે તે કંઈપણ બોલવામાં અસમર્થ હતી. વર્તમાન કેસમાં મૃતકની મરણશૈયાની નિવેદનમાં કોઈ ખામીનો પ્રશ્ન જ ઉપસ્થિત થતો નથી, કારણ કે મરણોત્તર નિવેદનનોંધતી વખતે તબીબી અધિકારીએ મૃતકની સચેતતા અંગે પ્રમાણિત કર્યું હતું અને તે બાબત તબીબી અધિકારીના નિવેદનથી તેમજ મરણશૈયાની નિવેદનમાંથી પણ સ્થાપિત થાય છે. વિદ્વાન વકીલે રામેશ કુમાર વિ. છત્તીસગઢ રાજ્યના કેસના એ.આઈ.આર. ૨૦૦૧ સર્વોચ્ચ અદાલત ૩૮૩૭માં પ્રકાશિત નિર્ણય પર પણ આધાર મૂક્યો અને રજૂઆત કરી કે આ કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૬ હેઠળના ગુનાનો વિચાર કર્યો નહોતો. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી કે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે મરણોત્તર નિવેદનઅને ડાયરીમાં કરાયેલ નોંધને પણ ધ્યાનમાં લીધી નહોતી અને તે પણ કહ્યું હતું કે રેકૉર્ડ પર એવું કોઈ પુરાવું કે વિગતોનથી, જેના પરથી મૃતકે આત્મહત્યા કરવા કરાયેલ કૃત્યમાં આરોપીએ ઉશ્કેરણી કરી હતી એવો નિષ્કર્ષ અનિવાર્ય રીતે કાઢી શકાય. મેં ઉક્ત કેસનું અવલોકન કર્યું છે અને તે કેસના તથ્યો તથા પરિસ્થિતિઓને ધ્યાનમાં લેતા, ખાસ કરીને ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૬ હેઠળનો ગુનો આરોપીઓ સામે સ્થાપિત થતો નથી, પરંતુ કલમ ૪૮૮(એ) હેઠળનો ગુનો સાબિત થાય છે અને તેના પર ફરમાવાયેલી સજા જાળવી રાખવામાં આવી હતી. અહીં આ કેસમાં આરોપીએ મૃતક સાથે કરેલ ફૂરતા, આરોપીની કોઈ ભૂલ વિના, ખૂબ જ સારી રીતે સાબિત થયેલી છે. લગ્નની

શરૂઆતથી જ આરોપીએ મૃતકને બોલાવી નહોતી અને તેને જણાવ્યું નહોતું કે તે તેને ઇચ્છતો નથી અને તે પોતાના પિતૃગૃહે ચાલી જાય. પોતાની પત્ની સાથે વાતચીત ન કરવાના આરોપીના વર્તનને પણ એક પ્રકારની ફૂરતા માનવામાં આવે છે. અહીં આ કેસમાં મૃતક દ્વારા હોસ્પિટલમાં કરાયેલા નિવેદનોથી આ આક્ષેપો ખૂબ જ સારી રીતે સાબિત થયેલા છે અને તે સમયે તે સંપૂર્ણપણે સચેત હતી, તેથી તેણે મરણોત્તર નિવેદનમાં એવી જ વાતો કહી હતી, જેવી ફરિયાદમાં દર્શાવવામાં આવી હતી. તેથી ઉદ્દેખિત કેસ વર્તમાન કેસમાં લાગુ પડતો નથી.

૮. વિદ્વાન વકીલ શ્રી બરોટે રજૂઆત કરી હતી કે કેસના તથ્યો તથા તેમના દ્વારા ઉદ્દેખિત ચુકાદાઓને ધ્યાને લેતાં એવું કહી શકાય કે આરોપીએ આક્ષેપિત ગુનો આચર્યો નથી અને બે/ત્રણ સિવાયના તમામ સાક્ષીઓને વિરોધી જાહેર કરવામાં આવ્યા છે અને તેમણે ફરિયાદ પક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું નથી; તેથી, વર્તમાન અપીલને ફગાવીને વિવાદિત નિર્દોષ મુક્તિનેચુકાદા અને આદેશને પુષ્ટિ આપવી આવશ્યક છે.

૯. ચુકાદો અને આદેશ તેમજ રેકૉર્ડ પર રજૂ થયેલ પુરાવાનું અવલોકન કર્યું છે અને પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોએ કરેલી દલીલોનો વિચાર કર્યો છે. આરોપીએ ઘટનાથી ૯ મહિના પૂર્વે મૃતક ભાવનાબા સાથે લગ્ન કર્યા હતા અને લગ્નના આરંભથી જ આરોપીએ તેને બોલાવી નહોતી અને તે મૃતકને કહેતો હતો કે તેને તેની જરૂર નથી, અને કોઈ કારણ કે મૃતકની કોઈ ભૂલ વગર તેને પિતૃગૃહે જતી

રહેવા જણાવતો હતો. આ વર્તન સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે આરોપી અત્યંત અસભ્ય સ્વભાવનો માણસ હતો અને આવા વર્તને મૃતકને આત્મહત્યા કરવા પ્રેરિત કરી હતી. એ વાત સાચી છે કે જ્યારે મૃતકે આત્મહત્યા કરી ત્યારે તે પાંચ મહિનાની ગર્ભવતી હતી. એ પણ સ્વીકારાયેલ હકીકત છે કે મૃતકે પોતાના પર કેરોસિન છાંટી તેને આગ લગાવીને આત્મહત્યા કરી હતી અને ઘટનાથી પૂર્વે આરોપીએ તેને માર માર્યો હતો અને તેને ટોણા-ટોણાં કર્યા હતા અને ત્યારબાદ તે મૃતકને છોડીને કચ્છમાં માતા ના મઢ ખાતે ગયો હતો. ત્યારબાદ, આ વિવાદિત ઘટના આરોપીએ મૃતકને માર માર્યા પછી તરત જ ઘટી હતી. મેં સાક્ષી બચાવપક્ષના સાક્ષી ૧ મનસુખલાલનું આંક ૧૭ પરનું પુરાવું અવલોકન કર્યું છે, જેમાં તેણે જણાવ્યું છે કે તે ગુનાસ્થળના પંચનામાનો પંચ સાક્ષી છે અને તેણે પંચનામામાં પોતાનો તેમજ પંચ પ્રભાતસિંહનો હસ્તાક્ષર ઓળખ્યો છે. બચાવપક્ષના સાક્ષી ૨ ગંભીરસિંહ આંક ૧૯ પર, જે પંચ છે, તેણે જણાવ્યું છે કે ભવનાબા નામની એક મહિલાને દાઝવાની ઈજાઓ પહોંચી હતી અને તેના સમક્ષ ઈન્કવેસ્ટ પંચનામું કરવામાં આવ્યું હતું. બચાવપક્ષના સાક્ષી ૩ ધીરુભાઈ મસરૂભાઈ કુવાડરા આંક ૨૧ પર તપાસવામાં આવ્યા છે, તેઓ જામનગર ખાતે નાયબ મામલતદાર અને કાર્યકારી મેજિસ્ટ્રેટ છે અને તેમણે જણાવ્યું છે કે ૧૭.૧૦.૧૯૯૯ના રોજ વહેલી સવારે ૫:૦૦ વાગ્યે તેમને હોસ્પિટલમાંથી, જ્યાં મૃતક દાખલ હતી, મરણોત્તર નિવેદન નોંધવા માટે યાદી મળી હતી. તેઓ તરત જ હોસ્પિટલ ગયા હતા અને મૃતકની ચેતનાશીલતા અંગે નર્સો અને ડૉક્ટરો પાસેથી પૂછપરછ કર્યા બાદ તેમણે મૃતકનું મરણોત્તર નિવેદન નોંધવાનું શરૂ કર્યું હતું. મૃતકે તેમને જણાવ્યું

હતું કે મૃતક અને આરોપીના લગ્નજીવનને માત્ર ૯ મહિના થયા હતા. આરોપી, જે મૃતકનો પતિ છે, તેના દ્વારા આચરવામાં આવેલી ફૂરતાને કારણે તેણે પોતાના પર કેરોસિન છાંટી હતી. તેણે એ પણ જણાવ્યું હતું કે લગ્નજીવનના ૯ મહિનામાં આરોપીએ તેને બોલાવી નહોતી અને આરોપીએ તેને જોઈતી નથી તેમ કહી માર મારીને ત્રાસ આપ્યો હતો. ઘટનાના દિવસે તેના પતિએ તેને માર માર્યો હતો અને આગ લગાવીને આત્મહત્યા કરવા કહ્યું હતું અને ત્યારબાદ તેના પતિએ ઘટનાસ્થળ છોડીને બહાર, એટલે કે કચ્છના માતા ના મઢ ખાતે, ચાલ્યો ગયો હતો. આ સાક્ષીએ આત્મહત્યાનું કારણ પણ પૂછ્યું ત્યારે મૃતકે એ જ હકીકત જણાવી હતી કે આરોપી દ્વારા આચરવામાં આવેલી ફૂરતાને કારણે તેણે આત્મહત્યા કરી હતી. તેણે એ પણ જણાવ્યું હતું કે તેના સાસરિયાઓ તેને ત્રાસ આપતા હતા. આ સાક્ષીએ વધુમાં જણાવ્યું છે કે મરણોત્તર નિવેદન નોંધ્યા બાદ તબીબી અધિકારીએ મરણોત્તર નિવેદન નોંધાતી વખતે મૃતક ચેતનામાં હતી તે અંગે તેની ઉપર નોંધ કરી હતી અને મૃતક ભવનાબાએ તેના ઉપર અંગૂઠાની છાપ આપી હતી. બચાવપક્ષના સાક્ષી ૩ પુષ્પાબેનનું આંક ૨૫ પર પરીક્ષણ થયું છે, તેમણે જણાવ્યું છે કે તેઓ ખંભાળિયા પોલીસ સ્ટેશનના પ્રભારી આરએસઓ હતાં અને તેમણે ઉક્ત પોલીસ સ્ટેશન સમક્ષ એફ.આઈ.આર. નોંધવા માટે ૦/૯૯ ક્રમાંકિત ફરિયાદ મેળવી હતી. એફ.આઈ.આર.માં તેમણે પોતાનો હસ્તાક્ષર કર્યો હતો અને આગળની તપાસ પી.એસ.આઈ. સરવૈયાને સોંપવામાં આવી હતી અને જિરહમાં તેમણે જણાવ્યું હતું કે ફરિયાદ અંગે તેમને કોઈ અંગત જાણકારી નહોતી. ત્યારબાદ, બચાવપક્ષના સાક્ષી ૫ પ્રભાતસિંહ, આંક ૩૦,

બચાવપક્ષના સાક્ષી ૬ હુલાસબા પ્રભાતસિંહ, આંક ૩૧, બચાવપક્ષના સાક્ષી ૭ ભીખુબા, આંક ૩૨, બચાવપક્ષના સાક્ષી ૮ કુસુમબા, આંક ૩૩, બચાવપક્ષના સાક્ષી ૯ ગુમાનસિંહ, આંક ૩૪, બચાવપક્ષના સાક્ષી ૯ પવનબા, આંક ૩૫ એ અદાલત સમક્ષ હકીકતોનો ખુલાસો કર્યો ન હતો અને તેથી ફરિયાદ પક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું નહોતું અને તેઓ પ્રતિવાદી તરફેણે વળગી ગયા હતા. પરંતુ આ સાક્ષીઓના પુરાવાથી એક વાત ખૂબ સ્પષ્ટ થાય છે કે મૃતકે પોતાના પર કેરોસિન છાંટી તેને આગ લગાવીને આત્મહત્યા કરી હતી અને તેથી આ અકસ્માતનો કેસ નથી. મેં બચાવપક્ષના સાક્ષી ૧૧ બંસીધર આંક ૩૮ના મૌખિક પુરાવાનું પણ અવલોકન કર્યું છે, જેમાં તેમણે મૃતકના શરીર પરની ઈજાઓનું વર્ણન કર્યું છે. ત્યારબાદ, બચાવપક્ષના સાક્ષી ૧૨ બલવંતસિંહ સરવૈયા આંક ૧૨, જે પી.એસ.આઈ. અને તપાસ અધિકારી છે, તેમણે ફરિયાદ પક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું છે અને તેમણે જણાવ્યું છે કે આરોપી અને મૃતકના સાસરિયાઓએ મૃતકને માનસિક તેમજ શારીરિક ત્રાસ આપ્યો હતો અને આરોપી મૃતકને કુહાડીના હાથા વડે માર મારતો હતો, અને સહઆરોપીની ઉશ્કેરણીને કારણે પણ આરોપીએ મૃતકને માર્યો હતો. બચાવપક્ષના સાક્ષી ૧૩ સુધીર મહેતા આંક ૫૧ એ જણાવ્યું છે કે દાઝવાની ઈજાઓને કારણે હોસ્પિટલમાં દાખલ કરતી વખતે મૃતક ચેતનામાં હતી અને કાર્યકારી મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ પોતાનું નિવેદન આપવા માટે તે સક્ષમ હતી અને તબીબી અધિકારીએ આંક ૨૩ તથા આંક ૪૧ પરના મરણોત્તર નિવેદન પર નોંધ કરી છે, જે મૃતકની સ્થિતિ અંગેની ચાટી છે. મેં રેકૉર્ડ પર રજૂ કરાયેલ દસ્તાવેજી પુરાવાનું પણ અવલોકન કર્યું છે. ખાસ

કરીને, મૃતકે પોતે આપેલી ફરિયાદ અને મરણોત્તર નિવેદન, જેમાં તેણીએ તેના પ્રત્યે આરોપીના વર્તન અંગે આક્ષેપ કર્યો હતો અને તેથી તેણીએ આત્મહત્યા કરી હતી. ત્યારબાદ, આક્ષેપિત ગુનો આરોપી સામે નોંધવામાં આવ્યો હતો.

૧૦. કેસના અવલોકન પરથી જણાય છે કે આરોપીએ લગ્નના ૯ મહિનાથી મૃતકને પોતાની પાસે બોલાવી નહોતી. વિરોધી પક્ષ સાથે વાતચીત ન કરવાનું આરોપીનું વર્તનમનોવિજ્ઞાન નકારાત્મકતા ઊભી કરી શકે છે. વર્તમાન કેસમાં, ફક્ત ૯ મહિનાના દાંપત્ય જીવનના ગાળામાં જ, જ્યારે નવી પરણેલી પત્નીને તેના પતિ દ્વારા લાંબા સમય સુધી અવગણવામાં આવી હતી, ત્યારે તેનો અર્થ એ થાય છે કે આરોપીએ ફૂર વર્તન કર્યું હતું અને એ રીતે મૃતકને આત્મહત્યા કરવા માટે દુષ્પ્રેરણા આપી હતી. ગર્ભવતી સ્ત્રી પોતાના ગર્ભસ્થ શિશુના હિતમાં ગર્ભાવસ્થાના સમયગાળા દરમિયાન આત્મહત્યા કરવાનો વિચાર ન કરે એ સ્વાભાવિક છે. આરોપીના આ વર્તનથી જણાય છે કે આરોપી તરફથી અત્યંત ઉશ્કેરણી કરવામાં આવી હતી, જેના કારણે મૃતકે આત્મહત્યા કરી. ફૂરતા એટલે જીવનસાથી પ્રત્યેનું અકારણ આચરણ, જે લજ્જા, અપમાન અને માનસિક પીડા પેદા કરે અને જેથી જીવનસાથીનું જીવન દુઃખમય તથા અસહ્ય બની જાય. આ કેસમાં આરોપીએ માત્ર માનસિક ફૂરતા જ કરી નથી, પરંતુ મૃતક પ્રત્યે શારીરિક ફૂરતા પણ આચરી હતી અને તેથી મૃતકે આત્મહત્યા કરીને પોતાનું જીવન અંત કરવાનો નિર્ણય લીધો. ઉક્ત ઉશ્કેરણી, દુષ્પ્રેરણા વગેરેના તત્વો ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૬ હેઠળ આવરી લેવાયેલા છે. મેં ભારતીય દંડ સંહિતાની

કલમ ૩૦૬ અને ૪૮૮-એ તેમજ કલમ ૧૦૭ના જોગવાઈઓનું તેમજ પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૧૧૩-એના જોગવાઈઓનું અવલોકન કર્યું છે અને કાયદાની જોગવાઈઓ વચ્ચેનો ફરક પણ અવલોકન કર્યો છે. વર્તમાન કેસમાં આરોપી તરફથી ઇરાદાપૂર્વકનું વર્તન સાબિત થાય છે, કારણ કે આરોપીએ લગ્ન પછીથી ઘટનાસુધી પોતાની પત્નીને ઇરાદાપૂર્વક અવગણતાં તેને પોતાની પાસે બોલાવી નહોતી, જેના કારણે પત્ની આત્મહત્યા કરવા માટે પ્રેરાઈ. ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૮૮(એ)ની જોગવાઈઓ મુજબ આરોપી વિરુદ્ધ ફૂરતા પૂરતી રીતે સાબિત થઈ છે. તેથી કહી શકાય કે પતિ તરફથી થયેલી ફૂરતા પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૧૧૩(એ)ની જોગવાઈઓ દ્વારા સાબિત થાય છે, કારણ કે પતિ-આરોપીની દુષ્પ્રેરણાએ પત્નીને આત્મહત્યા કરવા દોરેલી. દુષ્પ્રેરણા એટલે કોઈ વ્યક્તિ કોઈ કાર્ય કરવા બીજા વ્યક્તિને પ્રેરિત કરે તો તે વ્યક્તિ તે કાર્ય કરવા દુષ્પ્રેરણા આપે છે. આ સંદર્ભમાં મેં મધ્ય પ્રદેશ રાજ્ય વિ. થાનુરામના કેસનું અવલોકન કર્યું છે, જે અહેવાલમાં પ્રકાશિત છે

(૨૦૧૦) ૧૦ સર્વોચ્ચ અદાલત કેસીસ ૩૫૩. આ કેસમાં, પીડિતાએ લગ્નના ૪થા વર્ષમાં, જ્યારે તેણી છ માસની ગર્ભવતી હતી, આત્મહત્યા કરી હતી. સામાન્ય રીતે, ગર્ભાવસ્થાના અધતન તબક્કામાં આવેલી સ્ત્રી, અત્યાચાર છતાં પણ, આત્મહત્યા કરતી નથી. માત્ર અતિશય પરિસ્થિતિઓમાં જ કોઈ સ્ત્રી પોતાનું તથા પોતાના અજન્મ્યા બાળકનું જીવન લેવાનો નિર્ણય કરી શકે, જ્યારે તે પાછા ન ફરી શકાય તેવી સ્થિતિએ પહોંચી જાય અને પોતાના પ્રાણ લેવાની

માનસિક સ્થિતિમાં હોય. ઉપરોક્ત કેસમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે મરણોપરાંત નિવેદનમાં કોઈ અસ્પષ્ટતા કે અનિયમિતતા ન હોવાથી, મરણોપરાંત નિવેદનને ધ્યાનમાં લઈને, વડી અદાલત તથા નીચલી અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા દોષસિદ્ધિના આદેશને સમર્થન આપ્યું હતું. અહીં આ કેસમાં પણ, મરણોપરાંત નિવેદનમાં કોઈ અનિયમિતતા કે અસ્પષ્ટતા નથી, કારણ કે મૃતક દ્વારા તે તેની સંપૂર્ણ સજાગ અવસ્થામાં આપવામાં આવ્યું હતું અને તે કારોબારી મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ નિવેદન આપવા માટે યોગ્ય હતી, તેમજ તેણે પોલીસ સમક્ષ પણ અત્યંત સજાગ અવસ્થામાં પોતાની ફરિયાદ આપી હતી. તેથી, મૃતક દ્વારા મૃત્યુ પૂર્વે હોસ્પિટલમાં આપવામાં આવેલા આ પુરાવાને અસ્વીકાર કરવાનો કોઈ પ્રશ્ન જ ઉપસ્થિત થતો નથી. તેથી, આરોપી વિરુદ્ધ આક્ષેપિત ગુનો પૂરતો સાબિત થયો છે. મરણોપરાંત નિવેદનની ગ્રાહ્યતા એ સિદ્ધાંત પર આધારિત છે કે મનુષ્ય પોતાના સર્જક સમક્ષ અસત્ય લઈને ઉપસ્થિત થતો નથી અને તેથી તેના પર વિશ્વાસ કરી શકાય છે.

૧૧. આ સંદર્ભમાં, મેં મધ્ય પ્રદેશ રાજ્ય વિ. બાબુલાલ અને અન્યનાં કેસનો પણ અભ્યાસ કર્યો છે, જેનો અહેવાલ (૨૦૧૩) ૧૨ સર્વોચ્ચ અદાલત કેસિસ, ૩૦૮ માં પ્રકાશિત છે, હેડ નોટ એ જે નીચે મુજબ છે :

“ફોજદારી વિચારણાલેણ – શાસ્તિ ૦ દંડ નિર્ધારણના સિદ્ધાંતો – અનુપાતિતા – સિદ્ધાંતોનો સારાંશ – શાસ્તિ ફટકારતી વખતે અદાલતનું કર્તવ્ય – શું છે – સ્થાને ન હોય તેવી સહાનુભૂતિ

અયોગ્ય – પુનરોચ્ચારિત, ફોજદારી કાયદાના મુખ્ય ઉદ્દેશ્યો પૈકીનો એક એ છે કે પૂરતું, ન્યાયસંગત, અનુપાતી દંડ લાદવો, જે અપરાધની ગંભીરતા અને સ્વભાવ તથા અપરાધ જે રીતે કરવામાં આવ્યો હોય તેની સાથે સુસંગત હોય – દંડ નિર્ધારણમાં સૌથી સંબંધિત અને નિર્ણાયક પરિબળ અપરાધ અને દંડ વચ્ચેનું અનુપાત છે, જેમાં સામાજિક હિત અને સમાજની ચેતનાને ધ્યાનમાં રાખવી જોઈએ – ફોજદારી ન્યાય વ્યવસ્થાનો ઉપહાસ છે કે ફોજદારી કાર્યવાહીની સમાપ્તિમાં વિલંબ સહિત કોઈપણ આધાર પર આરોપી પ્રત્યે સ્થાને ન હોય તેવી સહાનુભૂતિ દર્શાવી, ઢીલું વલણ અપનાવવું – દંડ એટલો ઢીલો ન હોવો જોઈએ કે તે સમાજની અંતઃકરણને આંચકો આપે, કારણ કે તે દંડ નિર્ધારણના મૂળભૂત સિદ્ધાંતોને પ્રતિકૂળ છે – તેથી, દંડ ફટકારતી વખતે યોગ્ય સંતુલન સાધવું અદાલતનું પવિત્ર કર્તવ્ય છે, કારણ કે ઓછો દંડ ફટકારવાથી અપરાધીને પ્રોત્સાહન મળે છે અને પરિણામે સમાજને હાનિ થાય છે – તેથી, ધારા ૧૪૮ હેઠળ ૨ વર્ષની સખત કેદ, કલમો ૩૨૪/૧૪૯, ૩૨૬/૧૪૯ ભારતીય દંડ સંહિતા હેઠળ, જેને ૩ મહિનાની સખત કેદ સુધી ઘટાડવામાં આવી હતી, તેને પુનઃ ૨ વર્ષની સખત કેદ તરીકે પુનઃસ્થાપિત કરવામાં આવી.”

૧૨. ઉપરોક્ત કેસમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે અવલોકન કર્યું છે કે દંડ એવો હળવો ન હોવો જોઈએ કે જે દંડનના મૂળભૂત સિદ્ધાંતોના વિરુદ્ધ હોવાથી સમાજની અંતરાત્માને આઘાત પહોંચાડે. તેથી, સ્પષ્ટ છે કે આરોપીને તેના ગુના બદલ દંડિત કરવો આવશ્યક છે અને તે હેતુ માટે, તેના દ્વારા કરવામાં આવેલા અને તેના વિરુદ્ધ સાબિત થયેલા આક્ષેપિત ગુના અંગે દંડન કરતી વખતે અદાલતે હળવો દૃષ્ટિકોણ અપનાવવો ન જોઈએ.

૧૩. વિનોદ કુમાર વિ. કેરળ રાજ્યના મામલે, જે નોંધાયેલ છે તેમાં(૨૦૧૪) ૫ સર્વોચ્ચ અદાલત કેસીસ ૬૭૮, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા હેડ નોટ સી માં કરવામાં આવેલ અવલોકન નીચે મુજબ છે :

ફોજદારી મુકદ્દમો – ફરિયાદ પક્ષ – સામાન્ય રીતે – તેની ભૂમિકા સત્ય ઉઘાડવાની અને ગુનાઓ માટે દોષિત વ્યક્તિને કાનૂની કટઘરામાં લાવવાની છે, નિર્દોષને દંડિત કરવાની નથી – ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતા, ૧૯૭૩, કલમો ૨૪, ૨૨૫ અને ૨૫ – એ.

૧૪. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં લેતા, હું આ અભિપ્રાયે છું કે આરોપીએ મૃતકને આત્મહત્યા કરવા માટે પ્રોત્સાહન આપ્યું હતું અને તેથી, આરોપી નિર્દોષ વ્યક્તિ ન હોવાથી તેને દોષિત ઠરાવવામાં આવવો આવશ્યક છે. કેસના તથ્યોને ધ્યાનમાં લેતાં, લગ્નના ૯ મહિનાના ગાળામાં આરોપીએ મૃતકને ફોન કર્યો

નહોતો કે તેની સાથે વાત પણ કરી નહોતી અને ઘણીવાર તે કહેતો હતો કે તેને તેણી જોઈએ નથી અને તે પોતાના પિતૃગૃહે ચાલ્યા જાય. આ ઉપરાંત, આરોપીએ કુહાડીના દંડાથી માર મારીને તથા દરરોજ મહેણા મારીને તેણી પર ફૂરતા આચરી હતી અને મૃતકના અંતિમ ક્ષણે પણ, એટલે કે જ્યારે ઝઘડો વધ્યો ત્યારે, આરોપીએ મૃતકને માર માર્યો અને તેણીને મહેણા માર્યા હતા અને ત્યારબાદ તેણીને ઘેર છોડી કરછ ગયો હતો. ત્યારપછી ઘટના ઘટી હતી અને મૃતકએ પોતાની ફરિયાદ તેમજ મરણોત્તર નિવેદનમાં આરોપી તથા તેના સાસરિયાં દ્વારા કરવામાં આવેલી ફૂરતા અંગે વર્ણન કર્યું હતું. આવી પરિસ્થિતિઓમાં, આરોપી આરોપિત ગુના માટે દોષિત ઠરાવવા અને દંડિત કરવા લાયક છે.

૧૫. મેં ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૯૮-ક તેમજ પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૧૧૩-કની જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં લીધી છે, જે નીચે મુજબ ઉદ્ઘૂત કરવામાં આવે છે :

કલમ ૪૯૮-અ : પતિ અથવા પતિના સગાએ સ્ત્રી સાથે ફૂરતા આચરવી – જે કોઈ, સ્ત્રીનો પતિ અથવા તેના પતિનો સગો હોવા છતાં, એવી સ્ત્રી સાથે ફૂરતા આચરે છે, તેને ત્રણ વર્ષ સુધી લંબાવી શકાય તેવી કેદની સજા થશે અને તે દંડનીય પણ રહેશે.”

“કલમ ૧૧૩-અ - વિવાહિત સ્ત્રીના આત્મહત્યાના દુષ્પ્રેરણા અંગે અનુમાન - જ્યારે પ્રશ્ન એ હોય કે સ્ત્રી દ્વારા આત્મહત્યા કરવાનું કૃત્ય તેના પતિ દ્વારા અથવા તેના પતિના કોઈ સગા દ્વારા દુષ્પ્રેરિત કરવામાં આવ્યું હતું કે નહીં, અને એવું દર્શાવવામાં આવે કે તેણે પોતાના લગ્નની તારીખથી સાત વર્ષના ગાળામાં આત્મહત્યા કરી હતી અને તેના પતિએ અથવા તેના પતિના આવા સગાએ તેની સાથે ફૂરતા આચરી હતી, ત્યારે અદાલત કેસની અન્ય તમામ પરિસ્થિતિઓને ધ્યાનમાં રાખીને એવું અનુમાન કરી શકે છે કે આવી આત્મહત્યા તેના પતિ દ્વારા અથવા તેના પતિના એવા સગા દ્વારા દુષ્પ્રેરિત કરવામાં આવી હતી.

૧૬. ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૯૮-એનું સાદું વાંચન કરતાં સ્પષ્ટ થાય છે કે જો સ્ત્રીના પતિ અથવા પતિના સગાસંબંધીઓ એવી સ્ત્રીને ફૂરતા કરે, તો તેઓ તેમાં ઉદ્દેખિત દંડ માટે જવાબદાર થશે. વધુમાં, ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૯૮-એની સ્પષ્ટીકરણમાં કલમ ૪૯૮-એ, ભારતીય દંડ સંહિતા માટે “ફૂરતા”નો અર્થ એવો કરવામાં આવ્યો છે કે (એ) કોઈપણ ઇચ્છાપૂર્વકનું વર્તન, જેની પ્રકૃતિ એવી હોય કે જેના કારણે સ્ત્રી આત્મહત્યા કરવા પ્રેરાય અથવા સ્ત્રીના જીવન, અંગ અથવા આરોગ્યને, ભલે તે માનસિક હોય કે શારીરિક, ગંભીર ઇજા અથવા જોખમ થાય; અથવા (બી) સ્ત્રીને હેરાન-પરેશાન કરવી, જ્યાં આવી હેરાનગતિ તેને અથવા તેની સાથે સંબંધિત કોઈ વ્યક્તિને કોઈ

સંપત્તિ અથવા મૂલ્યવાન જામીનગીરીની કોઈ ગેરકાયદેસર માંગ પૂરી કરવા માટે મજબૂર કરવા હેતુથી કરવામાં આવી હોય અથવા એવી માંગ પૂરી કરવામાં તેના અથવા તેની સાથે સંબંધિત કોઈ વ્યક્તિની નિષ્ફળતાના કારણે કરવામાં આવી હોય. ભારતીય પુરાવા અધિનિયમ, ૧૮૭૨ની કલમ ૧૧૩-એનું વાંચન દર્શાવે છે કે કલમ ૧૧૩-એના હેતુ માટે “ફૂરતા”નો અર્થ ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૮૮-એમાં જેવો છે તેવો જ રહેશે. તેથી, પતિ અથવા સ્ત્રીના પતિના કોઈ સગાસંબંધીને દોષિત ઠરાવવા માટે અથવા લગ્નિત સ્ત્રી દ્વારા તેના લગ્નની તારીખથી સાત વર્ષની અવધિમાં આત્મહત્યા કરવામાં આવી હોય તેવા કિસ્સામાં તેના પતિ અથવા તેના પતિના કોઈ સગાસંબંધીઓ દ્વારા આત્મહત્યા માટે ઉશ્કેરણી બાબતે અનુમાન દોરવા માટે, પ્રથમ એવું પુરાવું હોવું આવશ્યક છે કે આવા પતિ અથવા તેના સગાસંબંધીએ ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૮૮-એની સ્પષ્ટીકરણની ઉપકલમ (એ) અથવા (બી)માં વર્ણવેલી પ્રકૃતિની ફૂરતા આચરી હતી.

૧૭. મેં ફૂરતાના અર્થનો અભ્યાસ કર્યો છે અને ઓક્સફર્ડ ડિક્શનરી મુજબ, તેમાં “ફૂરતા”નો અર્થ ‘નિષ્ફુર હોવાનો ગુણ, ચાતના પહોંચાડવાની વૃત્તિ, અન્યના દુઃખમાં આનંદ કે ઉદાસીનતા, નિર્દયતા, કઠોરહૃદયતા’ તરીકે કરવામાં આવ્યો છે. બ્લેક્સ લૉ ડિક્શનરીમાં પણ ફૂરતાની વ્યાખ્યા આ રીતે કરવામાં આવી છે: “માનસિક ફૂરતા – છૂટાછેડાના આધારે, એક જીવનસાથીના વર્તનનો એવો ક્રમ (જેમાં વાસ્તવિક હિંસા સામેલ ન હોય) કે જે એવો આઘાત ઊભો કરે કે જેના

કારણે બીજા જીવનસાથીના જીવન, શારીરિક સ્વાસ્થ્ય અથવા માનસિક સ્વાસ્થ્યને જોખમ ઊભું થાય.” વર્તમાન કેસમાં, લગ્નના સમયથી જ મૃતક સાથે આરોપી દ્વારા અવગણના કરવામાં આવી હતી અને લગ્નના ૯ મહિનાના ગાળામાં તે તેને ફોન પણ કરતો ન હતો, જે આરોપીની ફૂર વૃત્તિ દર્શાવે છે અને તે ફૂરતાના અર્થમાં સંપૂર્ણપણે આવરી લેવાય છે.

૧૮. ઉપરોક્ત પરિસ્થિતિ અને કેસના તથ્યોને ધ્યાનમાં લેતાં, સ્પષ્ટપણે સ્થિર થયું છે કે આરોપીએ મૃતકને ઉશ્કેરણી આપી હતી અને તે રીતે તેના આત્મહત્યાના કૃત્ય માટે તેને પ્રેરિત કર્યો હતો. એ પણ સ્થિર થયું છે કે લગ્નના પ્રારંભથી જ આરોપી તથા તેના પરિવારજનો દ્વારા માનસિક અને શારીરિક ફૂરતા આચરવામાં આવી હતી અને પરિણામે મૃતકની સ્થિતિ ગંભીર બની હતી અને અંતે તેણે કેરોસીન છાંટીને પોતાને આગ ચાંપી હતી અને અત્યંત નાની વયે પોતાનું જીવન સમાપ્ત કર્યું હતું. આ કેસમાં, બચાવપક્ષના સાક્ષી ૫ થી ૯ પક્ષદ્રોહી થઈ ગયા છે અને તેમણે વાસ્તવિક તથ્યો જાહેર કર્યા નથી, પરંતુ આ કેસનો નિર્ણય કરવા માટે મુખ્ય પુરાવો ફરિયાદ છે, જે મૃતક દ્વારા પોતે જ હોસ્પિટલમાં આપવામાં આવી હતી અને દ્વિતીય રીતે તેની મરણોત્તર જાહેરાત છે, જે તેણે સંપૂર્ણ સજાગ અવસ્થામાં આપી હતી અને કારોબારી ન્યાયાધિકારી સમક્ષ મરણોત્તર જાહેરાતરૂપે નિવેદન આપવા માટે તેની ક્ષમતા અંગે તબીબી અધિકારી દ્વારા પણ અનુમોદન કરવામાં આવ્યું હતું, તેમજ કારોબારી ન્યાયાધિકારી બચાવપક્ષના સાક્ષી ૩ ધીરુભાઈ કૂડાવાળા આંક ૨૧, પોલીસ

અધિકારી બચાવપક્ષના સાક્ષી ૧૨ બલપંતસિંહ સરવૈયા આંક ૩૯ અને બચાવપક્ષના સાક્ષી ૧૩ સુધીર ગુલાબરાય મહેતા આંક ૫૧ જેવા સ્વતંત્ર સાક્ષીઓના પુરાવાઓ પણ ઉપલબ્ધ છે, અને તેઓ મૃતક દ્વારા આપવામાં આવેલી ફરિયાદ તથા મરણોત્તર જાહેરાત દ્વારા પણ સમર્થિત થાય છે; તેથી આરોપી-પ્રતિવાદીને ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૯૮-એ અને ૩૦૬ હેઠળ દંડનીય ગુનાના માટે દોષિત ઠરાવવાનો આ યોગ્ય કેસ છે.

૧૯. ઉપરોક્ત અવલોકનના પ્રકાશમાં, નીચેનો આદેશ પસાર કરવામાં આવે છે:

આ અપીલ મંજૂર કરવામાં આવે છે.

માનનીય વધારાના ન્યાયાધીશ, જામનગર દ્વારા સત્ર કેસ નં. ૩ of ૨૦૦૦ માં પસાર કરાયેલ ૨૭.૧.૨૦૦૩ ની આદેશિત નિર્દેષ મુક્તિનેચુકાદો અને આદેશ hereby રદ કરવામાં આવે છે. પ્રતિવાદી – આરોપી નં. ૧ – ભરતસિંહ ગોવુભા જાડેજા નામના આરોપીને ભારતીય દંડ સંહિતા ની કલમ ૪૯૮(એ) અને ૩૦૬ હેઠળ દંડનીય ગુનામાં દોષિત ઠરાવવામાં આવે છે.

પ્રતિવાદી – આરોપી નં. ૧ – ભરતસિંહ ગોવુભા જાડેજાને ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૯૮(એ) હેઠળ દંડનીય ગુના માટે ત્રણ વર્ષના કઠોર કારાવાસની સજા અને રૂપિયા ૧૦૦૦/- નો દંડ ફરમાવવામાં આવે છે; દંડની ચૂકવણી કરવામાં નિષ્ફળ રહેવા પર, આરોપીને વધુ ત્રણ માસના કઠોર કારાવાસની સજા ફરમાવવામાં આવે છે.

પ્રતિવાદી – આરોપી ક્રમાંક ૧ – ભરતસિંહ ગોવુભા જાડેજાને ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૬ હેઠળ દંડનીય ગુના બદલ સાત વર્ષના કઠોર કારાવાસની સજા અને રૂ. ૫૦૦૦/- નો દંડ ફટકારવામાં આવે છે; અને દંડની અદાયગીમાં નિષ્ફળ રહેવાના કિસ્સામાં, આરોપીને વધુ પાંચ માસના કઠોર કારાવાસની સજા કરવામાં આવે છે.

આરોપી જેલમાં રહેલો સમય સેટ ઓફ તરીકે ગણવામાં આવશે.

પ્રતિવાદી-આરોપીને આજથી ચાર અઠવાડિયાના સમયગાળામાં સંબંધિત જેલ અધિકારી સમક્ષ આત્મસમર્પણ કરવાનો આદેશ આપવામાં આવે છે.

આર અને પી ને તાત્કાલિક સંબંધિત નીચલી અદાલતને પરત મોકલવામાં આવે.

વિષય:ભારતીય દંડ સંહિતા ૪૯૮(એ), ૩૦૬, ૫૦૬(૨) અને ૩૨૩ વાંચીત કલમ ૧૧૪ તથા ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતા, ૧૯૭૩ની કલમ ૩૭૮(૧)(૩) મુજબ ના કેસ હેઠળ થયેલ હુકમ સામે અપીલ.

(ઝે.કે. સૈયદ, ન્યાયાધીશ)

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

This judgment has been translated using AI Tool

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.